

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Strategia na rzecz MŚP nowej generacji – Zwiększenie skuteczności i szybkości dostaw”**(opinia z inicjatywy własnej)**

(2022/C 194/02)

Sprawozdawczyni: **Milena ANGEŁOWA**Współsprawozdawca: **Panagiotis GKOFAS**

Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	25.3.2021
Podstawa prawna	Art. 32 ust. 2 regulaminu wewnętrznego Opinia z inicjatywy własnej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji
Data przyjęcia przez sekcję	13.12.2021
Data przyjęcia na sesji plenarnej	19.1.2022
Sesja plenarna nr	566
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	235/1/7

1. Wnioski i zalecenia

1.1. MŚP stanowią trzon gospodarki UE. W związku z tym odbudowa gospodarcza zależy w dużej mierze od tego, w jakim stopniu zdołają one przystosować się po pandemii do nowej rzeczywistości, naznaczonej głębokimi zmianami wynikającymi z transformacji cyfrowej i ekologicznej, a także na ile skutecznie będą w niej prowadzić działalność. UE i jej państwa członkowskie powinny podjąć dodatkowe wysiłki, aby zapewnić MŚP korzystne otoczenie biznesowe oraz odpowiednie fundusze i środki wsparcia, tak aby MŚP mogły nie tylko przetrwać, ale również dobrze prosperować, rozwijać się i rozszerzać swoją działalność, napędzając rozwój gospodarki UE, tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy i poprawę dobrobytu obywateli.

1.2. Dostosowane do wymogów przyszłości ramy polityczne i regulacyjne powinny gwarantować MŚP pewność, spójność, przejrzystość i równe szanse z poszanowaniem zasad lepszego stanowienia prawa⁽¹⁾ i kontroli pod kątem konkurencyjności w procesie wdrażania nowych lub aktualizowanych środków polityki, przy jednoczesnym utrzymaniu wysokiego poziomu standardów ochrony środowiska i ochrony socjalnej. EKES wzywa do usprawnienia procedur administracyjnych, aby nie dopuścić do wykorzystywania środków na działania, które utrudniają rozwój przedsiębiorczości.

1.3. Komitet ponawia swoją propozycję, aby powołać i rozszerzyć sieć „rzeczników finansowych i ds. funduszy”, którzy monitorowaliby wdrażanie rozwiązań służących poprawie krótkoterminowej płynności MŚP. Sieć taka mogłaby: ułatwić MŚP dostęp do środków finansowych; gromadzić i analizować dane jakościowe, aby uzyskać informacje o tym, czy i w jaki sposób banki pośredniczące – za pomocą instrumentów finansowych – docierają do MŚP, które najbardziej potrzebują wsparcia finansowego, oraz dlaczego przedsiębiorstwa te nie otrzymują kredytów; a także mogłaby pośredniczyć w ogólniejszych sporach między MŚP a dostawcami finansowania i funduszy. EKES sugeruje, by Komisja Europejska i państwa członkowskie szybko opracowały i wdrożyły prostą procedurę składania wniosków przez MŚP w celu ułatwienia i przyspieszenia ich dostępu do funduszy UE.

1.4. EKES uważa, że ważnym środkiem polityki krótkoterminowej jest umożliwienie płynnego funkcjonowania zarówno rynku wewnętrznego, jak i międzynarodowego, i apeluje do państw członkowskich, aby podjęły zdecydowane wysiłki zmierzające do zapewnienia MŚP możliwości udziału w przetargach publicznych i ich wygrywania oraz do ogólnie szybszego realizowania inwestycji publicznych w celu zwiększenia obrotów przedsiębiorstw, a także do skutecznego stosowania dyrektywy w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach⁽²⁾. Komitet z zadowoleniem przyjmuje propozycję KE dotyczącą przedłużenia okresu obowiązywania tymczasowych ram pomocy państwa do czerwca 2022 r., które stanowią wsparcie w przejściu do warunków rynkowych po pandemii COVID-19.

⁽¹⁾ Dz.U. C 517 z 22.12.2021, s. 45, pkt 3.6.3.

⁽²⁾ Dz.U. L 48 z 23.2.2011, s. 1.

1.5. Podkreśla, że podnoszenie kompetencji i umiejętności, w tym umiejętności cyfrowych i ekologicznych, ma kluczowe znaczenie dla MŚP. Dotyczy to zarówno przedsiębiorców, osób zarządzających przedsiębiorstwami, jak i pracowników. Wzrost zapotrzebowania na nowe umiejętności wymaga zarówno dostosowania systemu kształcenia i szkolenia zawodowego, jak i podnoszenia kwalifikacji oraz przekwalifikowania. Dialog społeczny odgrywa ważną rolę w rozwijaniu umiejętności, a dobre praktyki w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego powinny być propagowane i wymieniane za pośrednictwem odpowiednich inicjatyw UE we współpracy między organizacjami MŚP, partnerami społecznymi i państwami członkowskimi.

1.6. Mikroprzedsiębiorstwa i małe przedsiębiorstwa, przedsiębiorstwa rodzinne i tradycyjne oraz przedsiębiorstwa gospodarki społecznej szczególnie potrzebują praktycznego wsparcia oddolnego, specjalnych kampanii, narzędzi i doradztwa. Należy dołożyć wszelkich starań, aby zapewnić im dostęp do odpowiednich i przydatnych usług doradczych, także przy niezbędnym wsparciu ze strony organizacji MŚP. EKES z zadowoleniem przyjmuje zainicjowanie przez KE planu działania na rzecz gospodarki społecznej⁽³⁾.

1.7. Wzmocnienie sieci kontaktów, współpracy i partnerstw z innymi przedsiębiorstwami i zainteresowanymi stronami również pomaga przyspieszyć odbudowę, cyfryzację i zdolności MŚP w zakresie ekologiczacji, w tym poprzez ściśle zaangażowanie MŚP w przygotowanie ścieżek transformacji dla ekosystemów przemysłowych. Chociaż pandemia COVID-19 zwiększyła poziom cyfryzacji liderów cyfrowych wśród MŚP, pogłębiła również przepaść cyfrową w przypadku tych przedsiębiorstw, które pozostają w tyle. Należy również podkreślić potrzebę dogłębniejszych prac w celu oceny szans i wyzwań, przed którymi stoją MŚP w związku z transformacją ekologiczną, zwłaszcza te znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji i dysponujące najmniejszymi zasobami, oraz w celu skutecznego wsparcia ich w tym przedsięwzięciu. Organizacje reprezentujące MŚP mogą ułatwiać i wspomagać te działania, dlatego też należy dla nich przygotować i zaproponować im konkretne środki wsparcia oraz fundusze na realizację wspólnych inicjatyw.

1.8. EKES podkreśla kluczową rolę, jaką odgrywają: sieć pełnomocników ds. MŚP, EEN i organizacje reprezentujące MŚP w rozpowszechnianiu informacji na temat wszystkich dostępnych środków wsparcia i przekazywaniu tych informacji jak najszerszemu gronu MŚP i wzywa je do rozwijania struktur i metod pracy w celu lepszego zaspokojenia tych potrzeb. Komitet proponuje, aby nadal zacieśniać stosunki między organizacjami MŚP na szczeblu unijnym i krajowym a siecią pełnomocników ds. MŚP w celu wypracowania bardziej interaktywnego modelu, w ramach którego istniałaby stała, bezpośrednia, spójna, bliska i całościowa łączność z MŚP oraz reprezentującymi je organizacjami, a także lepsze zrozumienie i uznanie roli pełnomocnika ds. MŚP. To pełnomocnicy ds. MŚP przetłumaczą i dostosują politykę UE do konkretnych środków i systemów wsparcia w swoich odpowiednich państwach członkowskich oraz zorganizują praktyczne środki zależnie od konkretnej sytuacji każdego MŚP, tak aby nikt nie został pominięty. EKES oczekuje, że wkrótce zostanie wyznaczony pełnomocnik UE ds. MŚP, który będzie rzeczywiście kierował tym procesem.

2. Kontekst

2.1. EKES zaapelował o opracowanie „strategii UE na rzecz MŚP nowej generacji”, która byłaby odpowiedzią na nową sytuację⁽⁴⁾, bowiem KE uruchomiła strategię UE na rzecz MŚP tuż przed wybuchem pandemii COVID-19⁽⁵⁾. Ponadto ważne jest, by przy finalizacji prac nad wieloletnimi ramami finansowymi na lata 2021–2027 oraz nad krajowymi planami odbudowy i zwiększania odporności w ramach NextGenerationEU ocenić, czy udało się osiągnąć cel polegający na umieszczeniu środków wsparcia dla MŚP w centrum wszystkich tych programów. Jest to szczególnie pilne i istotne ze względu na to, że wiele zaleceń i propozycji przedstawionych przez organizacje reprezentujące MŚP nadal wymaga większego uwzględnienia na szczeblu unijnym, krajowym i regionalnym, aby zapewnić ich szybką i skuteczną realizację.

2.2. Nawiązując do poprzedniej opinii⁽⁶⁾, lecz nie powielając zawartych w niej zaleceń, niniejsza opinia z inicjatywy własnej EKES-u skupia się na kwestii tego, jak lepiej zaspokajać potrzeby MŚP w zakresie promocji i wsparcia. Potrzeby te pojawiają się nie tylko w obliczu nowej rzeczywistości po pandemii COVID-19, lecz również w związku z tym, że unijne MŚP, które mają do odegrania ważną rolę w odbudowie i odporności gospodarki oraz społeczeństwa na poziomie UE i państw członkowskich, muszą przestrzegać jednych z najbardziej skomplikowanych ram prawnych. W niniejszej opinii omówiono, w jaki sposób fundusze UE i inne środki wsparcia polityki pomagają wykorzystać potencjał MŚP. Ponadto wskazano, jakie działania należy podjąć, aby przyspieszyć wdrażanie strategii na rzecz MŚP i zagwarantować jej skuteczną i szybką realizację, z uwzględnieniem ewentualnych dostosowań bazujących na ostatnich doświadczeniach i osiągnięciach.

3. Wyzwania, możliwości i zróżnicowane zdolności MŚP

3.1. Przed MŚP stoją poważne wyzwania związane nie tylko z odbudową gospodarczą i przystosowaniem się do nowych warunków po pandemii, ale również z transformacją cyfrową i ekologiczną oraz z przemianami demograficznymi. Ta nowa sytuacja stwarza też możliwości dla MŚP, w szczególności jeśli dysponują one odpowiednimi instrumentami wsparcia, dostosowanymi do ich znacznego zróżnicowania pod względem specyfiki i zdolności do odbudowy, cyfryzacji i transformacji ekologicznej⁽⁷⁾.

⁽³⁾ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=10117&furtherNews=yes#navItem-1>

⁽⁴⁾ Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 210.

⁽⁵⁾ COM(2020) 103 final.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 210.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 197 z 8.6.2018, s. 1.

3.2. Pandemia zmieniła całkowicie warunki działania MŚP z powodu poważnych zmian, jakie wywołała na rynkach światowych, a także w związku ze wzrostem kosztów energii i transportu towarów, spotęgowanym ostatnio przez rosnącą inflację i ujemne stopy procentowe. MŚP borykają się też ze spadkiem popytu i obniżką dochodów klientów, co negatywnie odbija się na przepływach środków pieniężnych i dostępności kapitału. Odczuwają zakłócenia w łańcuchu dostaw (niedobory surowców i wzrost cen), a także napotykać trudności związane z utrzymaniem równowagi między możliwościami pracowników i ich dobrobytem oraz niedopasowaniem umiejętności. Niedobory płynności, opóźnienia w płatnościach i zwiększone zapotrzebowanie na finansowanie to również poważne problemy, które pogłębiły się w czasie pandemii.

3.3. MŚP są bardzo zróżnicowane i niejednorodne. Odznaczają się odmiennym stopniem zdolności do odzyskiwania dobrej kondycji i rozwoju, w zależności od tego, czy wytwarzają towary i usługi na rynki konsumenckie, czy też dostarczają produkty pośrednie dla większych przedsiębiorstw. Co więcej, poprawa sytuacji po pandemii MŚP, które działają głównie na rynku krajowym lub nawet lokalnym, jest w znacznym stopniu uzależniona od ożywienia w danym kraju. Przedsiębiorstwa prowadzące działalność na jednolitym rynku zależą od jego płynnego funkcjonowania, a te działające w skali międzynarodowej są uzależnione od działań naprawczych, bliskiej delokalizacji (ang. *nearshoring*) lub dywersyfikacji zakłóconych międzynarodowych łańcuchów wartości oraz od szybkiego wdrożenia umów o wolnym handlu.

3.4. Poziom cyfryzacji MŚP w państwach członkowskich UE-27 pozostaje niestety daleko w tyle za poziomem cyfryzacji analogicznych podmiotów w Zjednoczonym Królestwie, Norwegii, Stanach Zjednoczonych i Azji. Okres pandemii wpłynął wprawdzie na zwiększenie świadomości znaczenia cyfryzacji, jednak pogłębił również przepaść cyfrową między liderami a resztą przedsiębiorstw. W MŚP nadal utrzymuje się problem niewystarczającej wiedzy i zasobów niezbędnych do jej wykorzystania, a konkretnie brak:

- świadomości, rozwiniętych umiejętności i dostępu do technologii cyfrowych i narzędzi niezbędnych do cyfryzacji,
- dobrej łączności, narzędzi i usług cyfrowych,
- czasu i środków finansowych,
- umiejętności połączenia strategii cyfrowej z konkretnym modelem biznesowym (między innymi niezdolność do zintegrowania nowej technologii z dotychczasową oraz z procesami biznesowymi lub do zmiany wcześniejszych systemów/rezygnacji ze starych technologii).

3.5. Wyniki sondażu przeprowadzonego wśród MŚP potwierdzają zasadność przedstawionych wcześniej wniosków EKES-u⁽⁸⁾. Aż 72 % MŚP jest zdania, że lepszy dostęp do publicznych programów wsparcia pozwoliłby im na dalszy rozwój cyfryzacji, podobnie jak wsparcie na rzecz poszukiwania odpowiednich umiejętności i wiedzy specjalistycznej oraz uzyskania dostępu do sieci (61 % i 62 % MŚP), jak również pomoc w pozyskiwaniu środków finansowych (50 %). Wszystkie MŚP odniosłyby większe korzyści z dotacji i subsydiowanego finansowania publicznego niż z instrumentów finansowych.

3.6. Dla MŚP coraz większe znaczenie mają niematerialne aktywa biznesowe, takie jak wizerunek lub długoterminowe relacje z klientami, które pozwalają zaspokoić stale zmieniające się i rosnące potrzeby, a także zwiększony poziom konkurencji wynikający ze zrównoważonego rozwoju. Cyfryzacja i ekologizacja są ze sobą ściśle powiązane, ponieważ cyfryzacja pomaga przedsiębiorstwom zoptymalizować wykorzystanie zasobów i ograniczyć wpływ na środowisko, ale też należy zmierzyć się z negatywnymi skutkami cyfryzacji dla klimatu i środowiska, przede wszystkim na szerszym poziomie systemowym.

3.7. Wiele MŚP boryka się z niepewnością oraz brakiem wiedzy i zrozumienia konkretnych strategii politycznych w kwestiach związanych z klimatem i środowiskiem, w tym ze zrozumieniem wymogów wszystkich nowych instrumentów finansowych. Między innymi Zielony Ład i pakiet „Gotowi na 55” mogą mieć wpływ na MŚP poprzez bezpośrednie wymogi lub pośrednio poprzez zwiększenie kosztów zasobów; z kolei większa efektywność wykorzystania energii i materiałów oraz logistyki może również prowadzić do oszczędności kosztów, a bardziej zrównoważone produkty mogą przynosić korzyści na rynkach, w zależności od oczekiwań klientów. Wzrost popytu na technologie i rozwiązania w zakresie ochrony środowiska i klimatu, w wymiarze krajowym i globalnym stanowi szansę dla tych przedsiębiorstw, które dostarczają rozwiązań innym podmiotom gospodarczym lub sektorowi publicznemu. Widać też wyraźną tendencję do rosnących oczekiwań inwestorów i instytucji finansowych w zakresie zrównoważonego rozwoju.

3.8. Poza tym na pozycję MŚP w procesie transformacji cyfrowej i ekologicznej ma wpływ:

- wielkość MŚP, która warunkuje dostęp do zasobów i ich osiągalność; choć mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa są podobne pod względem udziału w generowanej przez nie wartości dodanej, to jednak liczba podmiotów w każdej z tych kategorii znacznie się różni (odpowiednio 93,3 %, 5,7 % i 0,9 % w 2020 r.); przewaga mikroprzedsiębiorstw, które dysponują najmniejszymi zasobami, ukazuje charakter i wielkość wyzwań,

⁽⁸⁾ Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 210 i wcześniejsze opinie.

- różnicowanie pozycji rynkowych i sektorów działania – przedsiębiorstwa, które opracowują i zapewniają technologie oraz rozwiązania w zakresie cyfryzacji i ekologizacji są w innej sytuacji niż te, które korzystają z tych rozwiązań i je wdrażają,
- wiek i dynamika wzrostu przedsiębiorstw; przedsiębiorstwa typu start-up i scale-up częściej korzystają z zaawansowanych technologii cyfrowych niż pozostałe MŚP,
- ogólne otoczenie biznesowe, które musi być atrakcyjne i sprzyjać przedsiębiorczości, innowacjom, inwestycjom i handlowi,
- różnicowanie państw członkowskich pod względem transformacji cyfrowej, które dotyczy głównie infrastruktury cyfrowej i umiejętności informatycznych, oraz różnice w zakresie transformacji ekologicznej wynikające na przykład z intensywności gospodarowania zasobami naturalnymi oraz różnych tradycji i kultur w zakresie zarządzania środowiskiem,
- różnicowanie lokalizacji – warunki ramowe dla MŚP różnią się np. między miastami a obszarami wiejskimi.

3.9. Biorąc pod uwagę zjawisko starzenia się europejskich przedsiębiorców, Komisja Europejska powinna wspierać i ułatwiać przenoszenie własności przedsiębiorstw, ponieważ przynosi ono korzyści całej gospodarce, zapewniając zatrudnienie i utrzymanie przedsiębiorstw, a także pomagać MŚP sprostać przyszłym potrzebom, które mogą wiązać się z koniecznością lepszego przygotowania i nabycia umiejętności w zakresie technologii cyfrowych, ekologizacji i modernizacji przedsiębiorstw. Pomyślnie przeprowadzone przeniesienie własności przedsiębiorstwa umożliwi jego usprawnienie i przekształcenie w cyfrowy i zrównoważony model biznesowy, natomiast nieudane lub niezrealizowane przypadki tego rodzaju działań prowadzą ostatecznie do ograniczenia zatrudnienia i osłabienia wzrostu gospodarczego. Wspieranie różnorodności w obszarze przedsiębiorczości, np. poprzez włączenie kobiet i obywateli państw trzecich, może przynieść wartość dodaną i przyspieszyć tempo wzrostu wielu sektorów w strategicznych branżach i sektorach gospodarki. Modele gospodarki społecznej, takie jak spółdzielnie będące własnością pracowników, również mają do odegrania pewną rolę.

4. Najważniejsze zasady udanej strategii na rzecz MŚP nowej generacji

4.1. EKES wzywa KE i państwa członkowskie do przyspieszenia wdrażania strategii na rzecz MŚP i dostosowania jej do różnych warunków, możliwości i potrzeb MŚP, zgodnie z zasadami przedstawionymi poniżej.

4.2. Wszelkie środki sprzyjające odbudowie i zwiększeniu odporności na szczeblu unijnym i krajowym powinny przyczynić się do rozwoju zrównoważonego gospodarczo, społecznie i ekologicznie. Choć inwestycje i finansowanie publiczne odgrywają w tym procesie zasadniczą rolę, nie mogą przysłańcać znaczenia inwestycji prywatnych i potrzeby stworzenia przyjaznego otoczenia biznesowego, zwłaszcza w okresie, w którym należy również właściwie zarządzać procesami zakłócającymi. Zgodnie z ogólną zasadą, środki polityki UE powinny prowadzić do osiągnięcia po pandemii zrównoważonej gospodarki, opartej raczej na innowacji, umiejętnościach i konkurencyjności niż na pomocy publicznej i protekcjonizmie.

4.3. Ze względu na to, że przedsiębiorstwa odgrywają niezwykle istotną rolę gospodarczą i społeczną, zapewniając miejsca pracy i podnosząc ogólny poziom dobrobytu, priorytetem polityki UE muszą być instrumenty wsparcia umożliwiające rozwój tych przedsiębiorstw. Postulat ten wynika również z faktu, że podmioty gospodarcze zajmują kluczową pozycję w procesie dwojakiej transformacji oraz realizacji celu, jakim jest konkurencyjna, cyfrowa i neutralna dla klimatu gospodarka o obiegu zamkniętym. Rozwój w tym kierunku w coraz większym stopniu kształtują mechanizmy rynkowe, wspierane przez odpowiedzialny dialog społeczny.

4.4. MŚP wytwarzają 53 % wartości dodanej i zapewniają 65 % miejsc pracy we wszystkich unijnych przedsiębiorstwach (w 2020 r.), dlatego nie ulega wątpliwości, że mają one zasadnicze znaczenie dla gospodarki UE i jej pomyślnej odbudowy. Należy zwrócić szczególną uwagę na specyficzne potrzeby mikroprzedsiębiorstw (93 % wszystkich MŚP) i umocnić ich pozycję jako głównej siły napędowej gospodarki społecznej. Ze względu na liczne zależności między MŚP i dużymi przedsiębiorstwami dla obu stron korzystna jest skuteczniejsza integracja w ramach odpowiednich ekosystemów i łańcuchów wartości.

4.5. MŚP różnią się znacznie pod względem swoich możliwości w zakresie odbudowy gospodarczej, cyfryzacji i ekologizacji, dlatego nie ma jednego uniwersalnego rozwiązania. Stosując środki wsparcia, należy wziąć pod uwagę, że ogólna zdolność MŚP zależy od: charakteru, zakresu i przyczyny strat poniesionych przez te podmioty w trakcie pandemii (często typowe dla danego sektora); pozycji przedsiębiorstwa na rynkach, w łańcuchach wartości i ekosystemach biznesowych; roli i poziomu przedsiębiorstwa w procesie transformacji cyfrowej i ekologicznej; zasobów finansowych, fizycznych i ludzkich przedsiębiorstwa oraz warunków prowadzenia działalności w danym państwie członkowskim.

4.6. Z uwagi na to, że krótkoterminowe skutki pandemii nie zostały jeszcze zażegnane, nadal ważne jest, aby wspierać solidne przedsiębiorstwa w przetrwaniu obecnej sytuacji. Jednocześnie należy niezwłocznie poprawić warunki umożliwiające i wspierające długoterminową transformację cyfrową i ekologiczną. Z tego względu MŚP powinny zajmować centralne miejsce w procesie wdrażania zarówno krótkoterminowego, jak i średnio- i długoterminowego finansowania unijnego i innych środków polityki.

4.7. Kryzys związany z COVID-19 uwypuklił potrzebę wspierania przedsiębiorstw i przedsiębiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, aby uniknąć niepotrzebnych bankructw i chronić miejsca pracy. EKES wzywa KE i państwa członkowskie do kontynuowania prac nad usunięciem przeszkód utrudniających przedsiębiorcom skorzystanie z drugiej szansy i ponowne rozpoczęcie działalności. Wzywa też do szybkiego i właściwego wdrożenia dyrektywy o restrukturyzacji i upadłości⁽⁹⁾, która zachęca państwa członkowskie do stworzenia systemów wczesnego ostrzegania, aby umożliwić terminową pomoc przedsiębiorcom znajdującym się w trudnej sytuacji.

5. Tworzenie solidnego otoczenia biznesowego

5.1. Strategia na rzecz MŚP wiąże się ściśle ze strategią przemysłową i dlatego należy je opracowywać i wdrażać jednocześnie, aby zapewnić warunki sprzyjające prowadzeniu działalności gospodarczej, w tym sprawnie funkcjonujący jednolity rynek towarów, usług, przepływu kapitału, danych i pracowników, płynną dwojaką transformację oraz otwartą strategiczną autonomię UE w kluczowych sektorach przemysłu i związanych z nimi łańcuchach wartości MŚP. Konieczne jest ściśle zaangażowanie MŚP w przygotowanie ścieżek transformacji ekosystemów przemysłowych.

5.2. Państwa członkowskie mogą przyczynić się do przyspieszenia rozwoju MŚP, stwarzając im większe możliwości ubiegania się o zamówienia publiczne i ich zdobywania, zarówno na szczeblu unijnym, jak i krajowym, oraz narzucając ogólnie większe tempo realizacji inwestycji publicznych, tak aby zapewnić szybszy wzrost obrotów zaangażowanych przedsiębiorstw. Zasady ustanowione w dyrektywie w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach, dotyczące płatności dokonywanych przez administrację publiczną na rzecz przedsiębiorstw, wymagają bardziej stanowczego egzekwowania. Ponadto należy przewidzieć nowe środki zaradcze ukierunkowane również na przyspieszenie transakcji między przedsiębiorstwami prywatnymi. Przyspieszenie płatności może dodatkowo poprawić płynność finansową MŚP.

5.3. Wzajemne uznawanie towarów może zapewnić swobodny przepływ towarów w UE, ale wiele MŚP nadal napotyka trudności w wejściu na rynek w innych państwach członkowskich z powodu uciążliwych krajowych procedur administracyjnych. EKES podkreśla znaczenie normalizacji w usuwaniu barier rynkowych i ułatwianiu działalności transgranicznej. Należy dalej promować skuteczny udział zainteresowanych stron, takich jak MŚP, w procesach normalizacji, zarówno na szczeblu unijnym, jak i międzynarodowym. Normy powinny być opracowywane w sposób przyjazny dla MŚP. Należy też zapewnić wsparcie i wytyczne w zakresie stosowania norm w MŚP.

5.4. Duże znaczenie dla ożywienia tempa wzrostu i rozwoju przedsiębiorstw oraz gospodarki UE ma handel międzynarodowy. Niezależnie od pokonywania przeszkód związanych z pandemią, należy kontynuować długofalowe, dwustronne i wielostronne negocjacje na rzecz otwartego handlu opartego na zasadach, aby ułatwić dostęp do rynku, internacjonalizację i rozwój MŚP.

5.5. Aby można było osiągnąć cele strategii na rzecz MŚP nowej generacji, a jednocześnie sprostać licznym wyzwaniom w zakresie kosztów i przejrzystości, należy zapewnić sprzyjające i zachęcające ramy prawne, które będą wspomagały skuteczną i szybką poprawę kondycji MŚP, ich rozwój i zdolności do tworzenia miejsc pracy. EKES podkreśla, że ramy polityczne i regulacyjne muszą zapewniać MŚP pewność, spójność i jasność, być zgodne z Programem lepszego stanowienia prawa⁽¹⁰⁾, w tym z kontrolami pod względem konkurencyjności i oceną łącznych skutków różnych inicjatyw, a także w pełni realizować Small Business Act i zasadę jednorazowości, przy jednoczesnym utrzymaniu wysokich standardów ochrony środowiska i ochrony socjalnej oraz zapewnieniu równych warunków działania. W uregulowaniach należy też uwzględnić zakres, w jakim takie warunki należy zapewnić, a zatem dokonać oceny, czy niektóre przepisy szczegółowe powinny być jednakowe dla wszystkich przedsiębiorstw, czy też powinny być dostosowane do ich wielkości. EKES wzywa do usprawnienia procedur administracyjnych, aby nie dopuścić do wykorzystywania środków na działania, które nie ułatwiają, a wręcz przeciwnie – utrudniają rozwój przedsiębiorczości.

5.6. Konieczna jest lepsza koordynacja środków między państwami członkowskimi na jednolitym rynku w nieprzewidzianych okolicznościach, takich jak pandemia, aby zapewnić swobodny przepływ towarów, usług i pracowników, a także ciągłość działania MŚP. Przygotowywana inicjatywa dotycząca instrumentu nadzwyczajnego jednolitego rynku stanowi ważną podstawę tych prac.

5.7. Komitet wyraża przekonanie, że w przypadku MŚP, w których występuje wysoki stopień asymetrii informacyjnej między usługodawcą a klientem, oraz w odniesieniu do usług, w których usługodawca działa jako pełnomocnik klienta (np. w wolnych zawodach), regulacje zawodowe mogą zapewnić bezpieczeństwo, niezależność i jakość usług, przy czym należy również przeciwdziałać zakłóceniom na rynku, obejmującym ewentualne bariery transgraniczne.

5.8. Warunkiem upowszechnienia rozwiązań cyfrowych i ekologicznych jest zapewnienie odpowiedniej infrastruktury fizycznej za przystępną cenę we wszystkich lokalizacjach przedsiębiorstw, w tym na obszarach wiejskich i oddalonych. Inwestowanie w wydajne połączenia cyfrowe oraz zrównoważone systemy transportowe i energetyczne przynosi korzyści w każdych okolicznościach i jednocześnie przyczynia się do odbudowy.

⁽⁹⁾ Dz.U. L 172 z 26.6.2019, s. 18.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 517 z 22.12.2021, s. 45, pkt 3.6.3.

6. Finansowanie i inne rodzaje wsparcia

6.1. Dodatkowe potrzeby MŚP w zakresie finansowania i innego rodzaju wsparcia wynikają głównie z ich ograniczonych możliwości odbudowy, wprowadzenia cyfryzacji i ekologizacji ze względu na ich niewielkie zasoby. Kryzys wywołany przez COVID-19 pogłębia się obecnie z powodu rosnącej inflacji, która jest również spowodowana wzrostem cen energii. W związku z tym EKES zwraca uwagę na znaczenie odpowiedniego wsparcia finansowego i niefinansowego, a także ma nadzieję, że państwa członkowskie, uwzględniając swoje zróżnicowane zasoby i możliwości wspierania przedsiębiorstw, niezwłocznie przyjmą wnioski w sprawie przedłużenia obowiązywania tymczasowych ram pomocy państwa⁽¹¹⁾, które stanowią wsparcie w przejściu do warunków rynkowych po zakończeniu pandemii COVID-19.

6.2. Przyznając publiczne wsparcie finansowe, należy zwrócić uwagę, aby nie wybierać najlepiej prosperujących podmiotów ani nie wspierać nierentownych przedsiębiorstw, ponieważ to właśnie konkurencja i rynki powinny decydować o tym, które z nich odniosą sukces. Trzeba natomiast uwzględnić zróżnicowane warunki i rodzaje MŚP, tak aby wsparcie było skuteczniejsze i lepiej dostosowane do potrzeb.

6.3. EKES ponawia swoją propozycję utworzenia i rozwoju sieci rzeczników finansowych i ds. funduszy w państwach członkowskich, którą koordynowałaby UE, i proponuje rozszerzenie jej zakresu na wszystkie źródła finansowania. Komitet zaproponował też utworzenie grupy zadaniowej ds. płynności finansowej MŚP, która w ścisłej współpracy z rzecznikami monitorowałaby wdrażanie nowych środków KE przeznaczonych na poprawę krótkoterminowej płynności finansowej mikroprzedsiębiorstw, zaproponowanych na szczeblu UE i państw członkowskich. Oprócz pomocy dla MŚP w dostępie do funduszy sieć może również wspierać KE w zbieraniu i analizowaniu danych jakościowych, aby dowiedzieć się, w jaki sposób banki pośredniczące wykorzystują instrumenty finansowe w celu dotarcia do MŚP najbardziej potrzebujących środków finansowych i dlaczego MŚP nie otrzymują kredytów, zgodnie z zasadami regulującymi informacje zwrotne od banków. Sieć powinna również rozstrzygać bardziej ogólne spory między MŚP a bankami, innymi dostawcami usług finansowych i dostawcami płynności oraz pozostałymi organami finansującymi.

6.4. Inwestycje w innowacje przynoszą zdecydowane korzyści, ponieważ przyczyniają się zarówno do rozwoju obecnych przedsiębiorstw, jak i do tworzenia nowych oraz wzmocnienia ich długoterminowego powodzenia. Finansowanie innowacji powinno nie tylko koncentrować się na określonych ekosystemach innowacji, ale także wspierać rozwój technologii i rozwiązań, które mogą być rozpowszechniane i przyjmowane przez różne MŚP. Realizowanie ryzykownych, ale innowacyjnych pomysłów wymaga zaangażowania wielu podmiotów: naukowców, przedsiębiorców i użytkowników końcowych lub klientów. Unijne systemy wsparcia finansowane w ramach programów „Horyzont Europa” i InvestEU są jednak zbyt złożone, aby niektóre MŚP mogły się o nie ubiegać, nawet jeśli się kwalifikują. UE może rozwiązać ten problem, ograniczając obciążenia i trudności związane ze zgłaszaniem projektów przez MŚP oraz zapewniając stałą opiekę mentorską i wsparcie podczas całego procesu dla wnioskodawców, których wnioski zostały zaakceptowane. EKES sugeruje, by Komisja Europejska i państwa członkowskie szybko opracowały i wdrożyły prostą procedurę składania wniosków przez MŚP w celu ułatwienia i przyspieszenia ich dostępu do funduszy UE.

6.5. Wiele programów polityki spójności korzysta z nowo wprowadzonych zasad i zwiększonej elastyczności, aby zmienić strukturę przydziałów dla sektorów i regionów najbardziej dotkniętych pandemią. Komisja Europejska musi zagwarantować, aby środki przeznaczone na innowację i dwojaką transformację nie zostały zmniejszone, co miałoby niekorzystny wpływ na inwestycje MŚP w infrastrukturę, zdolności cyfrowe i odporność środowiskową.

6.6. Podnoszenie kompetencji i umiejętności jest kolejnym obszarem przyszłościowych inwestycji, który należy traktować priorytetowo. Potrzeba doskonalenia umiejętności dotyczy zarówno przedsiębiorców, osób zarządzających przedsiębiorstwami, jak i pracowników. Aby zaspokoić obecne i przyszłe potrzeby MŚP, należy zapewnić odpowiednie umiejętności zawodowe. Warunkiem realizacji potrzeb związanych z dwojaką transformacją jest uznanie umiejętności cyfrowych i ekologicznych za podstawowe umiejętności każdego człowieka. W tym celu należy zarówno dostosować kształcenie i szkolenie zawodowe, jak i zorganizować proces podnoszenia kwalifikacji i przekwalifikowania. Dialog społeczny odgrywa ważną rolę w rozwijaniu umiejętności w miejscu pracy, a dobre praktyki w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego powinny być propagowane i wymieniane za pośrednictwem odpowiednich inicjatyw UE we współpracy między organizacjami MŚP, partnerami społecznymi i państwami członkowskimi.

6.7. Mikro- i małe przedsiębiorstwa przede wszystkim potrzebują konkretnego wsparcia na poziomie lokalnym, ściśle związanego z ich zasobami. Należy dołożyć wszelkich starań, aby zapewnić im dostęp do odpowiednich i przydatnych usług doradczych, zarówno w perspektywie długoterminowej, jak i na co dzień, między innymi w zakresie wdrażania nowoczesnych technologii, rozwoju umiejętności i poprawy wyników biznesowych. EKES zwraca się również o opracowanie specjalnych kampanii i narzędzi, zwłaszcza dla mikroprzedsiębiorstw, które stanowią największą i najbardziej narażoną na zagrożenia grupę MŚP.

⁽¹¹⁾ Wniosek z dnia 30 września 2021 r. w sprawie przedłużenia o kolejne sześć miesięcy.

6.8. W celu zrozumienia praktycznych potrzeb MŚP i właściwego ukierunkowania środków niezbędne jest posiadanie solidnej bazy danych na temat lokalnych warunków. Ważne jest także, aby decydenci polityczni każdego szczebla mieli styczność z realiami funkcjonowania i sytuacją MŚP. EKES zachęca KE do dalszego rozbudowywania sieci pełnomocników ds. MŚP, aby stworzyć bardziej interaktywny model, w ramach którego istniałyby stałe, bezpośrednie oraz maksymalnie bliskie i kompleksowe relacje z MŚP i ich organizacjami przedstawicielskimi oraz sieciami wsparcia, takimi jak partnerzy społeczni i odpowiednie organizacje zainteresowanych stron. Komitet zwraca się również do KE, aby w trybie pilnym powołała unijnego pełnomocnika ds. MŚP i zainicjowała jego działalność oraz by miał on w instytucjach status operacyjny, a nie tylko symboliczny. EKES podkreśla kluczową rolę, jaką w rozpowszechnianiu informacji na temat wszystkich dostępnych środków wsparcia, tak aby informacje te dotarły do jak najszerszego grona MŚP, odgrywają: sieć pełnomocników ds. MŚP, EEN i organizacje reprezentujące MŚP.

6.9. Tworzenie sieci kontaktów, współpraca i partnerstwa z innymi przedsiębiorstwami i zainteresowanymi stronami stanowią kolejny sposób zwiększenia potencjału MŚP w zakresie odbudowy, cyfryzacji i ekologizacji. Powinien to być jeden z głównych celów wzmacniania ekosystemów innowacji i przedsiębiorczości, dlatego EKES podkreśla potrzebę zwiększenia roli i sieci centrów innowacji cyfrowych oraz platform internetowych, które muszą być łatwo dostępne i stanowić wsparcie dla MŚP. Cyfryzacja ma kluczowe znaczenie także w codziennej działalności gospodarczej, ponieważ ułatwia tworzenie sieci kontaktów i umożliwia MŚP szerszą i bliższą komunikację z klientami, inwestorami, partnerami biznesowymi, partnerami społecznymi, naukowcami, nauczycielami i administracją publiczną.

6.10. Komitet określił następujące zasady, które należy wziąć pod uwagę przy opracowywaniu wszelkich nowych programów cyfryzacji MŚP i które można zastosować do wszystkich środków wsparcia dla MŚP:

- zapewnienie odpowiednio dostosowanego programu, odpowiadającego potrzebom i zrozumiałego dla beneficjentów, a także ułatwienie składania wniosków i realizacji, dzięki wcześniejszym konsultacjom z najważniejszymi zainteresowanymi stronami i ekspertami,
- zorganizowanie głównego punktu kontaktowego dla programu, udzielającego informacji i udostępniającego zasoby MŚP w celu wspierania ich działań w zakresie digitalizacji oraz rozwijania know-how zarówno w zakresie zakupu, jak i wykorzystania technologii,
- rozwijanie umiejętności cyfrowych samych przedsiębiorców, co będzie miało bezpośredni związek z poziomem cyfryzacji przedsiębiorstwa, a także podnoszenie ogólnego poziomu umiejętności cyfrowych w przedsiębiorstwie,
- ułatwianie dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania i zapewnianie szybkich wypłat,
- propagowanie współpracy z innymi partnerami i zainteresowanymi stronami,
- programy cyfryzacji powinny być opracowane tak, by gromadziły dane i informacje zwrotne od MŚP na potrzeby usprawniania obecnych i planowanych usług oraz programów.

Bruksela, dnia 19 stycznia 2022 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego